Stenogrammid

XIII Riigikogu, IX Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 15.01.2019, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:01 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eurotoetuste tõhusamaks ja regionaalselt tasakaalustatud kasutamiseks" eelnõu (761 OE) esimene lugemine
2. 10:52 Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (574 SE) teine lugemine
3. 11:27 Sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Tere hommikust, auväärt Riigikogu! Nagu tavaliselt, alustame ka täiskogu IX istungjärgu 1. töönädala teisipäevast istungit eelnõude ja arupärimiste üleandmisega. Seda soovi ei ole. Palun kohaloleku kontroll!
Kohaloleku kontroll
Istungist võtab saalis osa 69 rahvasaadikut.

---

1. 10:01 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eurotoetuste tõhusamaks ja regionaalselt tasakaalustatud kasutamiseks" eelnõu (761 OE) esimene lugemine

10:01 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane esimene päevakorrapunkt on Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eurotoetuste tõhusamaks ja regionaalselt tasakaalustatud kasutamiseks" eelnõu 761. Head kolleegid, mõne sõnaga menetlemise korrast. Eelnõu esitaja ettekanne on kuni 20 minutit, juhtivkomisjoni esindaja ettekanne sama pikk. Iga Riigikogu liige saab esitada kummalegi ettekandjale ühe suulise küsimuse, läbirääkimistel võtavad sõna fraktsioonide ja komisjonide volitatud esindajad. Lõpphääletus on erisugune, kuna otsuse vastuvõtmiseks on nõutav Riigikogu koosseisu häälteenamus. Alustame menetlust. Ettekandega esineb Riigikogu liige Andres Herkel. Palun!

10:02 Andres Herkel
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma olen õieti väga tänulik selle sissejuhatuse eest, sest tegemist on tõepoolest sellise ettepanekuga Vabariigi Valitsusele, mis mõjuks kindlasti Eesti regionaalsele arengule ja Euroopa Liidu struktuurifondide kasutamisele soodsalt. Aga nagu selliste ettepanekutega siin kipub olema, kui Riigikogu liikmed ei tule saali hääletama, siis lastakse ettepanekutel passiivselt läbi kukkuda, sest 51 häält on vaja selleks, et ettepanek leiaks toetust. Nii et ma juhin teie kõikide tähelepanu sellele, et osavõtmatus niisuguse otsuse eelnõu puhul tähendab sisuliselt vastuseismist.
Ma arvan, et Euroopa Liidu struktuurifondide raha parem kasutamine Eestis peaks olema meie kõikide ühine eesmärk. Selleks need fondid ju mõeldud ongi, et areng oleks tasakaalustatud ja vähendaks regionaalseid erinevusi. Eestiga on juhtumas see, mis iseenesest on ju positiivne, et me oma keskmise sisemajanduse kogutoodanguga hakkame Euroopa Liidus tõusma nii kõrgele tasemele, et liigume n-ö

madalamast liigast keskmisse liigasse. Meie sisemajanduse kogutoodang hakkab ületama või juba ületab järgmiseks perioodiks 75% Euroopa Liidu keskmisest. See loomulikult on rõõmustav. Aga teisipidi seab see Euroopa Liidu struktuurifondide kasutamisele uued tingimused, mis tähendab oluliselt suuremat omafinantseerimise määra ehk siis nende summade täielik ärakasutamine nõuab palju suuremat osakaalu meie oma riigieelarvest.
Tegelikult on üks hea meetod, kuidas seda probleemi võiks lahendada. See eeldaks seda, et me tunnistame, et Eestis on sotsiaal-majanduslikult kaks erinevat piirkonda. On Tallinn ja selle lähiümbrus, mis on arenenud, ja praktiliselt kogu muu Eesti, kus nii ostujõud kui sisemajanduse kogutoodang, kõik sotsiaal-majanduslikud näitajad on märksa madalamal tasemel. Ja niisugust erandit Euroopa Liidu reeglid ka võimaldavad. Paraku meie Rahandusministeerium, meie valitsus, meie riik ei ole selle taotlemist tõsiselt võtnud. Jah, me saame aru, et see, et meie arengutase tõuseb tõesti 75%-ni Euroopa Liidu keskmisest, oli võib-olla mõned aastad tagasi mitte väga selgelt prognoositav, kuid seda pidanuks ette nägema. Meie arvates on siin tegemist Rahandusministeeriumi ametnike suure mahamagamisega. Selgitan seda temaatikat veel. 2004. aastal Euroopa Liiduga ühinedes oli meie SKT ühe elaniku kohta 32% Euroopa Liidu keskmisest. 2016. aastaks oli see tõusnud 59%-ni, kuid ostujõu standardi järgi, mille alusel tehakse arvestus, 75%-ni. Statistikaameti andmete alusel näeme, et Harjumaa keskmine SKT elaniku kohta ületab Euroopa Liidu keskmise taseme, aga ülejäänud Eestis on see alla 60%. Nii et erinevused on võrdlemisi suured. Kõige suuremad erinevused valitsevad Tallinna ja Põlvamaa vahel.
Ja nüüd tuleb küsida, mille jaoks need Euroopa Liidu struktuurifondid mõeldud on. Need ongi mõeldud regionaalsete erinevuste vähendamiseks, ja mitte ainult Euroopa Liidu riikide vahel, vaid ka riikide siseselt. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 174 ütleb: "Selleks et edendada oma igakülgset harmoonilist arengut, töötab liit välja ja rakendab meetmeid majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks. Iseäranis taotleb liit eri regioonide arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamist kõige ebasoodsamates piirkondades." Nende eesmärkide saavutamiseks ongi need viis Euroopa Liidu struktuuri- ja investeerimisfondi – Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfond –, mille toetusi tuleb rakendada.
Mis puutub erinevusse eri kategooria riikide vahel, siis tõepoolest, kui SKT elaniku kohta jääb alla 75% Euroopa Liidu keskmisest, siis rahastamine toimub nõnda, et Euroopa Liidu vahendid katavad 85% ja meie omafinantseering on 15%. Kui tõuseme n-ö järgmisele arengutasemele, siis hakkab see meie jaoks tähendama seda, et Eesti omafinantseering on juba 45%. See on väga oluline erinevus.
Nüüd, mis on peamine vastuargument? Tõenäoliselt komisjoni esindaja tuleb sellega välja. See on tõsiasi, et Euroopa Liidus tõepoolest on kehtinud kriteerium, mis ütleb, et kui see mõtteline kaheks jagamine territoriaalsete üksuste vahel teha, siis mõlemas regioonis peab olema vähemalt 800 000 elanikku. Ehk siis tegu on reegliga, mis on tehtud kindlasti Euroopa Liidu märksa suurema rahvaarvuga riikide jaoks. Enamik riike ongi suuremad. Samas meie teada ei ole kunagi selle erandi taotlust tagasi lükatud. Omal ajal on esitanud selle erandi taotluse isegi niisugune riik nagu Luksemburg, mille elanike arv on oluliselt väiksem kui Eestis. Seega väita, et erandit ei saa, see ei ole võimalik, pole meie arvates alust.
Ettepaneku peamine sisu on ettepanek jagada Eesti kaheks eraldi piirkonnaks Eurostati territoriaalüksuste liigituse alusel: majanduslikult enam arenenud Tallinna linn või linnastu koos ümbritsevate valdadega – kahtlemata see, kus see piir täpselt jookseb, on diskuteeritav – ja muu Eesti. Igal juhul ei ole kuigi keeruline tõestada, et sotsiaal-majandusliku arengu tase nendes kahes piirkonnas on erinev. Ja sellise ettepaneku oleme me toonud Riigikogu ette.
Kordan veel kord, et kui Riigikogu seda toetab, siis Vabariigi Valitsus saab siit suunise ja ma arvan, et lõppkokkuvõttes Eesti riik saavutab päris palju. Meie riigi eelarvepositsioon tänu väiksematele omafinantseeringutele paraneb, vähenevad need kulutused ja toetused jõuavad just nimelt nendesse piirkondadesse, kus neid Eestis kõige rohkem on vaja. Aitäh!

10:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Enne küsimuste vooru algust igal juhul ja igaks juhuks tuletan meelde, et kummalegi ettekandjale on võimalik esitada üks suuline küsimus, näiteks Helmut Hallemaal.

10:11 Helmut Hallemaa

Hea esimees! Hea ettekandja! Kindlasti on erisused Eestis hästi suured, nii sotsiaalsete gruppide kui piirkondade vahel. Aga minu küsimus tuleneb sellest, et minu arvates erisused ei ole ainult kahe suure regiooni vahel. Sa ütlesid, et meil on kaks sotsiaal-majanduslikku piirkonda. Eile vastas meile siin riigihalduse minister, kes viitas tööstusalade arengu uuringule. Eristatakse nelja kategooriat: esimeses grupis on Tallinn ja muu Harjumaa, teises pole ühtki maakonda, kolmandas grupis on Tartu, Pärnu, Rapla, Lääne-Viru ja Ida-Viru ning neljandasse jäävad kõik ülejäänud Eesti piirkonnad. Miks me just seda kahte jaotust arvestame? Millel see põhineb?

10:12 Andres Herkel
Aitäh, härra Hallemaa! Kindlasti on võimalik teha detailsemaid jaotusi. Ja kui te avate meie eelnõu teise lehekülje, siis näete, et osatähtsus riigi SKT-s on eri regioonidel erinev. SKT elaniku kohta on Harju maakonnas, eriti Tallinnas mitu korda suurem kui rea kõige alumises otsas olevas Põlva maakonnas. Põhimõtteliselt moodustab iga maakond eraldi grupi. Kui võtta aluseks mingisugused arvulised näitajad, siis võib eristada neli või isegi kuus kategooriat. Aga see, et me räägime eelnõu kontekstis kaheks jaotamisest, tuleneb Euroopa Liidu reeglitest, tuleneb Eurostati territoriaalse jaotuse kategooriatest. Nõndanimetatud NUTS ehk *nomenclature d'unités territoriales statistiques* on Euroopa Liidus niisugusena paika pandud ja selle alusel on võimalik ka Eestit jaotada.

10:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

10:13 Raivo Põldaru
Aitäh, härra aseesimees! Hea ettekandja! Kas teie ettepanekul on taga ka väikene majanduslik analüüs? Kui selliselt jagada, kas takistuseks ei saa ikkagi see nõutav 800 000? Ühes piirkonnas, jah, on vähemalt 800 000 elanikku olemas, teises pole. Kas on olemas juriidiline seisukoht, et meil tasub selle asjaga üldse vaeva näha? Ehk veidikene põhjendate seda? Kui suur on lootus, et me siin päris tühja tööd ei tee?

10:14 Andres Herkel
Suur aitäh, härra Põldaru! No kõigepealt, kui ei proovita, siis ei ole kunagi mingit lootust. Mulle on jäänud mulje – ma ise küll ei olnud rahanduskomisjonis –, et vastuargumendid peamiselt keskenduvadki sellele, et juriidiliselt on lähtekoht 800 000 elaniku piir. Ennetades komisjoni esindajat, ma märgin ise, et komisjoni protokollis on selline lause, et ministeeriumi esindus on konsulteerinud Eurostatiga, kes selle hinnanguga nõustus. See hinnang on justkui see, et Eesti elanike arv on 1,3 miljonit ja kumbagi regiooni ei tule 800 000 välja. Kui minna sellise lähtekohaga konsulteerima, siis fakt on see, et loomulikult ei saa me kumbagi poolde Eestis 800 000 elanikku. Küll aga on meile teadaolevad kogemused säärased, et eranditest ei ole keeldutud, isegi mitte Luksemburgi puhul.

10:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Sõerd.

10:15 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud aseesimees! Austatud ettekandja! Ma kõigepealt ütlen, et on tänuväärne, et te selle teemaga tegelete. Igal juhul niisuguseid analüüse tuleb teha ja väljavaateid hinnata. Aga te olete süvitsi selle teemaga tegelenud. Teatavasti Leedu on selle protsessi ette võtnud, aga nemad alustasid tunduvalt varem. Teiste riikide kogemused on tähtsad. Kas Leedul on mingeid väljavaateid perioodil 2021–2027 see jagamine ära teha? Ja kui palju Leedu riik tervikuna võiks sellest rahaliselt võita? Minule teadaolevalt nad võidavad. Äkki on teil selle kohta natukene täpsemat informatsiooni?

10:16 Andres Herkel
Aitäh, härra Sõerd! Mul ei ole täpsemat informatsiooni. Kui keegi on süvitsi sellega tegelenud, siis selle mehe nimi on Kaul Nurm, mitte mina. Aga me tõepoolest teame, et Leedu on hakanud seda erandit taotlema. Ma eeldan, et kui Eesti puhul on arvestatud erinevatel hinnangutel umbes poole miljardi euroga või isegi rohkem, siis Leedu puhul on suurusjärk teine, tõenäoliselt on võit palju suurem. Aga

see on pigem oletus. On tõsi, et nad hakkasid seda erisust varem taotlema. Tõepoolest! Ja see ongi küsimus meie poliitikutele, meie ametnikkonnale Rahandusministeeriumis, miks Eesti seda ei ole teinud. Kui nüüd on vastuväide, et perioodil 2021–2027 enam ei jõua, siis on midagi maha magatud. Meie eelnõus on optimistlik kava, et me võiksime proovida, ja sellisel juhul peaks alustama kohe. Siin ei ole aega sisuliselt nädalatki viivitada. Kui Riigikogu peaks selle otsuse eelnõu täna heaks kiitma, siis tuleks protsessi alustada sisuliselt sel nädalal.

10:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Urve Tiidus, palun!

10:17 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! See tabel seletuskirja leheküljel 2, kus on toodud maakondade sisemajanduse kogutoodangu näitajad 2016. aastal, on muidugi mõjuv. Minu küsimus on selline. Küllap te olete läbi mõelnud selle käigu ka praktilisel tasandil. Mis täpselt – kas ainult rohkem raha? – muudaks järjekorda selles tabelis, maakondade asetust? Mis takistab praegu neid Euroopa summasid rohkem investeerida kaugematesse maakondadesse, kus sisemajanduse kogutoodangu näitajad on palju halvemad kui näiteks Tallinnas ja üldse Harjumaal?

10:18 Andres Herkel
Aitäh! Põhimõtteliselt mitte miski ei takista. Seda raha saab suunata ka kaugematesse maakondadesse, ainult et nende reeglite puhul on ikkagi väga oluline vahe, et kas see suunatakse kuhugi Eesti riigi poolse 15%-lise omafinantseeringuga või 45%-lisega. Me kaotame juba ainuüksi nende omafinantseeringute pealt poole miljardi ringis riigieelarve raha ja see ei ole sugugi mitte otstarbekas. Ausalt öelda on täiesti arusaamatu, kuidas avalikkus ei ole seda probleemi suure rahandusliku probleemina näinud.

10:19 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Monika Haukanõmm!

10:19 Monika Haukanõmm
Aitäh! Püüan oma kaks küsimust ühe minuti sisse mahutada. Esiteks, mulle tundub, et plaan olukorda 2021. aastast muuta on muutunud natuke ebarealistlikuks. Kui me räägiksime sellest, et viia muudatus ellu 2028. aastast, siis oleks see väga hea mõte ja ma toetan seda, sest Eestit on vaja ühtlasemalt arendada. Aga plaan muuta seda 2021. aastast vist ei ole väga reaalne. Kuidas te seda ise hindate? Teine küsimus ongi, et kui see ei õnnestu 2021. aastast, siis riigisiseselt on praeguste reeglite järgi võimalik neid summasid suunata regionaalselt õiglasemalt? Kas te olete analüüsinud, kuidas võiks seda raha mitte suunata Tallinnasse ja Tartusse, vaid mujale. Kas see on võimalik ja kui on, siis miks me seda ei ole teinud?

10:20 Andres Herkel
Aitäh! Alustan lõpust. Ma arvan, et riigisiseste protseduuridega on see võimalik, aga viitan nagu Urve Tiiduse küsimusele vastates, et on väga oluline erinevus, kas meie omafinantseerimise määr on 15% või 45%. Seda tuleb kindlasti silmas pidada. Milleks ikkagi minna seda teed, mis on meile oluliselt kallim. Nüüd teine küsimus, mis puudutas 2021. aastat. Teate, kui me täna hommikul teele ei lähe, siis me ka õhtuks pärale ei jõua. Kui me kohe ei hakka taotlema erandit tulevasel eelarveperioodil, siis valitseb väga suur oht, et me magame selle ka järgmisel korral maha. Meie ettepanek lähtub tõepoolest soovist, et Vabariigi Valitsus võtaks kohe jalad kõhu alt välja ja teeks midagi. Ja kui öeldakse, et 2021. aastast ei ole võimalik, siis ma olen üsna kindel, et 2028. aastast küll. Kui hästi meie majandus ka ei areneks – olen küll mõnevõrra skeptiline selle peo jätkumise osas, mis siin viimastel aastatel on olnud –, see erinevus regioonide vahel kindlasti jääb ka selleks ajaks ja siis on struktuurivahendite efektiivsem kasutamine saavutatud vähemalt järgmiseks perioodiks.

10:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu vastuste eest! Rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande, aega on selleks 20 minutit.

10:22 Mihhail Stalnuhhin

Austatud juhataja! Rahanduskomisjon menetles seda otsuse eelnõu 17. detsembril. Algatajate nimel tutvustas eelnõu Kaul Nurm, Rahandusministeeriumist oli kohal Magnus Urb. Teemade ring oli umbes sama nagu äsja siin saalis. Esitati mitu küsimust, mis jäid vastuseta, Rahandusministeeriumi esindaja võttis endale kohustuse saata meile kirjalikud vastused. Need on kättesaadavad EMS-ist.
Tutvustan väga lühidalt, mille kohta Rahandusministeeriumi esindajalt küsiti. Esiteks ma palusin kontrollida, kas piirmäär, millest siin räägiti, see 800 000 elanikku, veel kehtib. Nüüd tuli vastus, et seda kontrolliti, see kehtib endiselt. Ma loen selle teksti ette, see ei ole väga pikk. Selles on öeldud, et Eestil puuduvad praegugi takistused kasutada riigi vahendeid, sh struktuurivahendeid senisest rohkem regionaalarengu toetamiseks. See on Eesti-sisene poliitiline otsus, kuidas riigisiseseid arenguerisusi adresseerida ja kui palju vahendeid selleks kasutada, selleks ei ole vajadust Eestit kaheks regiooniks jagada. Teiseks saaksid olema piiratud võimalused toetada struktuurivahenditest üleriigilisi reforme, teenuste osutamist ja üldse tegevusi, kuna võimalused toetada Tartumaad ja Harjumaad väheneksid kordades.
Tähendab, jutt oli enam-vähem samal teemal nagu siin saalis. Näiteks uuriti, kas on Rahandusministeeriumi käest küsitud analüüse. Vastuseks kõlas, et on küll, aga Rahandusministeerium mingeid analüüse sellel teemal teinud ei ole. Mis puutub ettepanekusse, et me peame praegu alustama, selleks et ülejärgmisel rahastamisperioodil oleks võimalik juba lähtuda sellest, et Eesti on jagatud kaheks regiooniks, siis küsimus on selles, et need on väga kallid ja väga suuri pingutusi nõudvad analüüsid, mida oleks vaja selle nimel teha. Kusjuures selle eesmärgi saavutamine on ikkagi küsimärgi all. Märgiti, et seoses sellega peaks Statistikaameti rahastamist suurendama. Ma ei tea, ma suhtun sellistesse arvutustesse skeptiliselt, aga räägiti 190 000 euro võrra ainult Statistikaameti kulude suurendamisest, sh viiest täiendavast töötajast. Seda sel juhul, kui meil on jaotus kaheks regiooniks.
Nii et komisjon kuulas, esitas küsimusi, arutas. Otsus oli teha juhatusele ettepanek võtta see eelnõu teisipäeva, 15. jaanuari istungi päevakorda ja määrata kaasettekandjaks komisjoni esimees. Edasi kulgeks menetlus vastavalt seadusele. Aitäh!

10:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Esimene küsimus Andres Herkelilt. Palun!

10:26 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud komisjoni esimees! Väide, et Statistikaametil läheb töö tegemine nii palju kallimaks, peaks kuuluma huumorinurka, mitte kõlama Riigikogu komisjoni tõsises arutelus. Aga minu küsimus on, kas komisjon pöördus ka Rahandusministeeriumis mittetöötavate ekspertide poole. Ma eeldan, et Eestis on päris palju muidki inimesi, kes teavad, millised Euroopa Liidu rahandusreeglid on ja kuidas need asjad käivad. Mulle tundub, et Rahandusministeeriumist me saame selles küsimuses ainult kallutatud vastuseid.

10:27 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma kindlasti annan Rahandusministeeriumile edasi, kui kõrgelt te hindate nende huumorimeelt. Ma vaatasin järele, see väide on Rahandusministeeriumi vastuses. See on ametlik kiri ja selle väite eest nad tõenäoliselt ka vastutavad. Teiseks, oleksite kohe võinud öelda, et te ei soovinud, et see eelnõu jõuab siia saali selle koosseisu töö ajal. Kui me oleksime pöördunud mingite muude ekspertide poole, siis üsna tõenäoliselt poleks me kahe-kolme kuuga korralikku vastust saanud. Nii et sellist ettepanekut komisjonis ei tehtud. Ma pean veel kord nentima, et arutelu oli väga heatahtlik. Tegelikult on meil ju kõigil suur soov saada euroliidust suuremaid toetusi ja hoida kaasfinantseerimise osa võimalikult väike. Aga paraku läheb nii, nagu läheb, nagu oli kokku lepitud kunagi 15 aastat tagasi.

10:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

10:28 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Kuulsime just, et eelnõusse suhtuti väga heatahtlikult. Kas siiski ei olnud ka komisjonis seda mõtet, et see on üks võimalus ja seda võiks kasutada? Või jäi kõik selle taha, nagu ma aru olen saanud, et lihtsalt see taotlemine läheb liialt kalliks? Aga nagu me otsuse eelnõu ettekandja suust kuulsime, erisuse võimalus ja seega ka nende summade saamise võimalus on ikkagi olemas. Kas komisjonis ei tekkinud mõtet, et võiks siiski selle asja ära toimetada?

10:29 Mihhail Stalnuhhin
Kõige rohkem me pedas ehk siis praeguses ülikoolis kartsime selliseid õppejõudusid, kes esitavad sulle pika küsimuse, aga lõpuks sa üldse ei saa aru, millest nad rääkisid. Tähendab, minu arust ma sellele just vastasin, kui eelmine küsimus oli. See, et me nagu ei tahaks head oma riigile, et me äkki pole sellest mõelnud – no see on juba teine teema, see on juba ilukirjandus. See on midagi miitingu jaoks. Ma ei tea, mul ei ole vastust teie küsimusele. Me arutasime asja, me uurisime, nii palju kui meil võimalusi oli. Ja praegu ma kannan ette, mida on teinud rahanduskomisjon. Üks kord oleme kokku saanud, oleme algatajad ära kuulanud, oleme saanud täpsustused Rahandusministeeriumist. Sellest kõigest ma olen teile nüüd ette kandnud. Aitäh küsimuse eest muidugi, aga noh ...

10:30 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Urve Tiidus!

10:30 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Rahanduskomisjoni esimehena esindate te koalitsiooni ja olete kindlasti kursis, mis positsioon valitsusel selles küsimuses on.

10:30 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Valitsus ei võtnud konkreetset seisukohta. Aga valitsuse esindaja, keda ma nimetasin, esindas komisjonis negatiivset suhtumist, ennekõike sellepärast, et sellist taotlust pole kerge teha. Te kindlasti teate, et see ei ole lihtsalt üks paber, kuhu sa kirjutad, et palun Eesti jagada kaheks regiooniks. Sellega peab kaasnema tohutu analüüs. Ma kujutan seda täitsa ette, natukene me eurobürokraatiat ju tunneme, eks ole. Ja kui juba kulutad selleks raha, siis hea oleks, et tulemuse saamise tõenäosus oleks kas või 50 : 50, aga selles mõttes nad on väga skeptilised. Ja see reegel on olemas, et minimaalselt 800 000 elanikku peab igas regioonis olema. Noh, Eestis on lihtsalt puudu 300 000 inimest. See takistab jaotamist kaheks regiooniks. Mina isiklikult toetaks seda otsuse eelnõu. Ma isegi ei tea praegu, kuidas ma hääletan mõne minuti pärast. Aga teades keerulist dokumentide vormistamist, mis on meile ju kõigile teada, ma saan aru, et me peame ikka kaaluma, millised on šansid, enne kui hakkame nende analüüside tegemisele raha kulutama. Mina riskiks küll.

10:32 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, palun!

10:32 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Vabandust, asi on minu teadmatuses, aga ma küsin teilt üle, kuna te ise ka nimetasite seda 800 000 elaniku reeglit. On vastukäivat informatsiooni, on ka väidetud, et see reegel enam ei kehti. Kas rahanduskomisjon kontrollis selle reegli kehtivuse viimast seisu? On teil sellekohane dokument olemas? Kas te olete sellega kursis?

10:33 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Krista, ma sellest alustasin, et algatajad väitsid komisjonis, et seda on muudetud, et see reegel enam ei kehti. Ja siis ma palusin, et Rahandusministeerium kontrolliks selle euromääruse kehtimist ja saadaks meile kirjalikult vastuse. Ja ma lugesin selle teile kohe alguses ette. Siin on neli rida, ma loen need kõik ette. Komisjoni esimees palus kontrollida, kas nn NUTS-i määruses toodud piirimäärad ikka kehtivad. Vastus oli, et konsolideeritud kehtiv määrus on leitav Euroopa Liidu Teataja kodulehelt,

toodud on ka väga pikk elektrooniline aadress, aga see on Ennul meilis olemas. Määruses kehtib NUTS-i teise tasandi regiooni kohta endiselt piirmäär 800 000 kuni 3 miljonit elanikku, nagu ka komisjoni istungil selgitati. Vaat selline vastus.

10:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Helmut Hallemaa.

10:34 Helmut Hallemaa
Hea eesistuja! Hea ettekandja, pinginaaber! Mul on kaks omavahel seotud küsimust. Kõigepealt ma küsin, kas komisjonis oli juttu sellest, miks aastal 2013, kui Maris Lauri oli rahandusminister, jäeti see taotlus esitamata. Teiseks, sa märkisid, et ka praegu on olemas võimalus teha suuremat riigisisest jaotust regionaalpoliitilisel alusel. Kas oli juttu ka sellest, miks seda siis ei kasutata, miks seda ei tehta?

10:34 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, et tuletasid meelde teema, millest ma unustasin rääkida. Ma ei tea, miks 2013. aastal seda ei tehtud. Tõenäoliselt sellepärast, et juba siis oli olemas ettekujutus, et kui tahame erandit saada, siis tuleb selles õigel ajal kokku leppida. Ma tuletan teile meelde, et me rääkisime siin kord ravimite käibemaksust. Siis toodi massiliselt näiteid, millised on käibemaksud üle Euroopa. Selgus, et kas kahes või kolmes riigis oli selle määr null. Aga selgus ka see, et need riigid – minu mälu järgi Rootsi ja Inglismaa – kehtestasid nullmäära enne seda, kui nad astusid liitu. See tähendab, et on olemas erandid, ka sellest jaotamise reeglist. Mul on need kuskil isegi kirjas. Need erandid on olemas, aga tõenäoliselt on selline jaotus kokku lepitud enne seda, kui need riigid ühinesid euroliiduga. Kõik on võimalik, aga kõike tuleb teha õigel ajal. Nii et 2013. aastal, ma kardan, oli juba hilja.

10:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu! Ettekandjale küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonide ja komisjonide esindajatele. Rõhutan: esindajatele, mitte liikmetele. Muidu me saaks võimaluse kõik rääkida. Andres Herkel Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel.

10:36 Andres Herkel
Härra juhataja! Austatud kolleegid! Ma tänan härra Stalnuhhinit selle lootust andva signaali eest! Ma tõesti arvan, et iga hääl on oluline, ja kui poolthääled Keskerakonna fraktsioonilt ja rahanduskomisjoni esimehelt tulevad, siis on see väga hea.
Nüüd selle väite kohta, et sellist taotlust on raske teha, sest peab olema tagatud tohutu analüüs. Meie küsimus on see, miks seda analüüsi ei ole tehtud. Ma arvan, et väga tähtis on analüüsida just nimelt neid erandeid, mida meie teada on tehtud teistes Euroopa Liidu riikides nende taotluste rahuldamisel. Otsuse eelnõu sisu ongi, et Riigikogu annab valitsusele väga selge mandaadi see analüüs lõpuks teha. Selleks on vaja Riigikogu mandaati, mitte mingit tohutut lisasummat. Siin on tegemist tööga, mis on tõenäoliselt lihtsalt jäetud tegemata. Peale kõige muu on selle otsuse toetamise või mittetoetamise taga küsimus, kes ja kuidas Eesti riigis siiski kujundab poliitikat: kas Riigikogu oma otsustega või valitsus sisuliselt oma tegematajätmistega. See puudutab mitut valitsust, mitte üksnes ametis olevat.
Härra Sõerd ei ole küll saalis ja esitas oma toetava küsimuse enne, aga ma tuletan kõigile meelde, et seda teemat on ligemale aasta tagasi, eelmisel talvel käsitlenud ka Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon. Jõuti järeldusele, et kui SKT tõuseb Eestis 75%-ni Euroopa Liidu keskmisest ja üle sellegi – üsna napilt küll –, siis tooks see praeguste arvestuste järgi kaasa Eesti euroraha vähenemise kolmandiku võrra. Ja nüüd ma tsiteerin härra Sõerdi mullu veebruaris öeldut: kui me hakkaksime taotlema Eurostatilt struktuuritoetuste mõttes Eesti kaheks jagamist, siis me võidaksime päris palju. See võit võib olla 150 miljonit kuni 500 miljonit, isegi kuni 700 miljonit. Mul ei ole praegu põhjust nendes riigieelarve kontrolli erikomisjoni järeldustes kahelda. Selle taustal ei ole mõtet rääkida, et Statistikaamet peab liiga palju lisatööd tegema. Mul on kõikidele Riigikogu liikmetele palve olla hääletuse ajal saalis ja võtta selles küsimuses seisukoht. Aitäh!

10:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel esineb Inara Luigas. Palun!

10:40 Inara Luigas

Austatud kolleegid! Me oleme täna siin saalis ja siit kõnetoolist juba kuulnud, et regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks jagatakse Euroopa Liidu liikmesriikidele struktuuritoetusi kolme jaotustasandi põhiselt. Eesti on kuulunud tasandisse, kus riiki käsitatakse ühe tervikliku regioonina ja raha eraldatakse riigile tervikuna. Kuid määrus näeb ette ka teisi võimalusi, kui liikmesriigid soovivad neid kasutada. Eestil on nagu ka teistel Euroopa Liidu liikmesriikidel näiteks võimalik kasutada erandeid, mis tulenevad geograafilistest, sotsiaalsetest, majanduslikest, ajaloolistest, kultuurilistest või keskkonnaolude kaalutlustest. Tahangi toonitada, et elanike arv, millele siin kogu aeg viidatakse – see 800 000 –, ei ole ainuke erandi taotlemise alus.

Tekibki küsimus, miks me neid erandeid pole taotlenud ja miks me pole saanud eranditest tulenevat raha kasutada. See, et Eesti on oma arengus Tallinna poole kaldu, pole saladus, ja seda arengut tõesti ei soovi edaspidi käed rüpes kõrvalt vaadata. Paljud võivad numbrite ja tabelite keeles heietada, et Eestis oleks kasumlik kõik inimesed Tallinnasse ja äärmisel juhul ka Tartusse sundasustada, kuid sellel puudub siiski tervemõistuslik loogika. Ma ei ole kaugeltki nõus, et euroraha tuleb paigutada vaid sinna, kus sellest saajatel rohkem kasu on. Et siis rikkamad mingu veelgi rikkamaks ja vaesed istugu söötis põllu ääres. Õnneks elavad inimesed ka veel väljaspool Tallinna ilma tasuta trammi ja kõrgepalgaliste töökohtadeta. Need inimesed ei ole kaotanud lootust näha oma kodupiirkonda lisaeurode saabumist ja sellest tuleneva majanduskasvu tekkimist. Väitel, et ääremaadesse suunduv toetus nõuab lisaressurssi kogu kaasneva bürokraatiaga hakkama saamiseks ning kohalikud inimesed ei suuda kohustustega toime tulla, pole alust. See on vaid väljamõeldud vabandus.

Kuna Eesti majandus on arenenud, ja seda maapiirkondade arvel, erineva kiirusega, peaks olema võimalus jagada Eesti kaheks regiooniks. Nii tekiks olukord, kus Harjumaa saaks edaspidi vähem euroraha ja teistesse Eesti piirkondadesse eraldataks rohkem. Mis peamine: tuleb toonitada, et terve Eesti võidaks kogusummana enam. Selline riigi jagamine ei ole mingi kaheldava väärtusega rehepaplus, vaid täiesti ametlikult aktsepteeritud võimalus, mida lubab Euroopa Liidu siseregulatsioon ja mida kasutavad paljud Euroopa liikmesriigid oma vähem arenenud alade turgutamiseks. See on lubatud ja see on õiglane lahendus, sest täidab suuremat eesmärki aidata Euroopal areneda võrdsemas tempos. Praegune seis on aga selline, et enama euroraha saamiseks Eesti jaotamisega ei ole vaevutud tegelema. Paratamatult tekib küsimus, kas me tõesti oleme juba nii rikkad, et paarisaja miljoni või koguni täna mainitud kuni 700 miljoni lisaeuro saamiseks ei viitsita isegi paberit määrida.

On ka küsimus, miks ei tegeldud selle teemaga varem. Seda võiks küsida varasematelt rahandusministritelt ja nende meeskondadelt. Kas tõesti oli selle taga linnas elavate ministeeriumi ametnike veendumus, et Eesti maapiirkondi pole mõtet toetada, niikuinii nad jalgu enam alla ei võta? Tahan veel kord toonitada, et ka Riigikontroll ja samuti riigieelarve kontrolli erikomisjon on sellel teemal sõna võtnud ja olnud seisukohal, et Eesti on seni jaganud regionaaltoetusi mittemõjusalt ja nii ei ole see taganud maapiirkondade majanduse kasvu. Me oleme jätkuvalt seda meelt, et Eesti peaks regionaalset ebavõrdsust vähendama ja edaspidi tuleb sellega tegeleda. Meil tuleb kasutada kõiki selleks antud võimalusi. Aitäh!

10:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel võtab sõna Mihhail Stalnuhhin.

10:45 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Kolleeg Inara Luigast kuulates tekkis mul mitu mõtet, mida tahaks siin jagada. Kui me räägime regioonidest ja raha õiglasest jaotusest, siis ennekõike sõltub see siiski meist, mitte Euroopa Liidust. Vaata alguses peeglisse, alles pärast seda hakka ... Ma toon sellise näite. Kui laps sünnib Pärnus või Valgas või Narvas, siis kohalik omavalitsus maksab tema vanematele mingi toetuse, eks ju. Omavalitsus peab ülal lasteaeda. Muidugi, lasteaias on 100 või 200 last, aga too vastsündinu on üks lastest, kelle nimel kulutatakse sadu tuhandeid eurosid kohalikust eelarvest. Sellel lapsel on vaja kohta, kus jalutada. Kohalik omavalitsus peab tegema mänguplatsid ja jalutuskohad. Kogu aeg omavalitsus kulutab oma raha – kogu aeg! Lapsel on vaja areneda, on vaja kunstiringe ülal pidada, on vaja tegutsemas hoida spordiklubisid jne. Jälle maksab kohalik omavalitsus. Ta paneb raha kohalikku kooli, see protsess toimub kogu aeg, ta maksab toetust, kaasfinantseerib toitlustamist. See on pidev protsess, mille käigus kohalik omavalitsus kogu aeg maksab, maksab, maksab. Ja mis saab lõpuks? Lõpuks see laps kasvab suureks ja läheb Tallinnasse. Ja meie istume ja katsume aru saada: jumal küll, nii suur, ilus

ja rikas linn ja nii palju armastab ise sellest rääkida, miks meie peame olema need, kes kogu aeg investeerivad pealinna? Kui te tahate õiglast regionaalpoliitikat, siis mõelge selle peale, mille peale kohalik omavalitsus ühes või teises regioonis oma eelarveraha raiskab! Mille peale? Millegi peale, mis pärast läheb Tallinnasse.
Jah, me elame ühes riigis. Jah, elame, aga kui me rahast räägime, siis mõelge rahast teise nurga alt, mõelge rahast nagu ressursist! Me kulutame praegu üht ressurssi, raha. Aga tulevikuressurss – ajud, töökäed – suundub kuskile mujale. Kui niiviisi läheb, siis on vaja see protsess kuidagi kompenseerida. Vaat see oleks õiglane regionaalpoliitika! Vaat sellest juba piisaks, kui me kõik maksaks selle eest, mis me saame. Nii et õiglane regionaalpoliitika algab meist, mitte Euroopa Liidust. Me võime sealt saada kümneid ja sadu miljoneid rohkem, aga see ei muudaks meie elus mitte midagi. Muuta on vaja üht-teist oma poliitika alustes. Aitäh!

10:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 761 kohta muudatusettepanekuid ei ole tehtud. Tuletan meelde, et vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 154 lõikele 3 arutame seda eelnõu ühel lugemisel ja sellele järgneb lõpphääletus, mida hakkamegi ette valmistama.
Auväärt Riigikogu! Kuna eelnõu 761 otsusena vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme palun kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 35 saadikut.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eurotoetuste tõhusamaks ja regionaalselt tasakaalustatud kasutamiseks" eelnõu 761. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Nagu mäletate, otsuse läbiminekuks nõutav hääletajate arv on vähemalt 51. Poolt oli 12, vastu 2 saadikut, erapooletuks jäi 2. Eelnõu 761 ei leidnud Riigikogu toetust ja langeb menetlusest välja.

---

2. 10:52 Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (574 SE) teine lugemine

10:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Teine päevakorrapunkt: põhiseaduskomisjoni algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 574 teine lugemine. Ettekandeks on kõnetooli tulnud põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants.

10:53 Marko Pomerants

Tervist! Vabandust, et ennetasin kutset, aga seda ikka meie kõigi hea ajakasutuse huvides! Ma saan aru kolleeg Jürgen Ligi frustratsioonist eelmise punkti hääletusel, aga sellest probleemist me saame loodetavasti veel selle koosseisu käigus üle. Kohaloleku kontrollil enne vähemalt 51 poolthäält nõudva otsuse või seaduse hääletust pole mingisugust sisulist tähtsust. See on kahjuks meie kodukorras selline kurioosum ja selle me roogime teie abiga välja.
Aga nüüd eelnõust 574, mille põhiseaduskomisjon algatas juba eelmise aasta alguses, nii et 9. jaanuaril me tähistasime selle aastapäeva, küll mitte kuigi suurejooneliselt. Komisjoni aruteludega oleme jõudnud nii kaugele, et tegemist on teise lugemisega, nagu te päevakorrast ka nägite. Tutvustan lühidalt neid muudatusettepanekuid, mis komisjon ise tegi ja mis on loomulikult muutnud eelnõu algset sõnastust. Kõigepealt, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmine. Kinnitan kõigile nendele saalis olijatele, kes on ka mõne kohaliku omavalitsuse volikogu liikmed, et seadus meil sellist asja võimaldab. Ja kinnitan seda ka kõigile neile, kes vaatavad kusagil arvutiekraani taga internetist ülekannet, olles mõne volikogu liikmed või komisjoni liikmed. Esimene muudatus on järgmine: volikogu liige ei tohi osa võtta volikogu sellise üksikakti ettevalmistamisest, arutamisest ja otsustamisest, mille suhtes talle laieneb toimingupiirang korruptsioonivastases seaduses sätestatu kohaselt. Lisaks on veel selline täpsustav lõige, kus on öeldud, et volikogu liige on enne sellise küsimuse arutelu algust kohustatud tegema avalduse enda mitteosalemise kohta selle päevakorrapunkti arutamisel ja see

fikseeritakse protokollis. See puudutab siis nii arutelu volikogus kui ka volikogu komisjonis.
Me arutlesime natukene, mida siis tähendab üksikakti ettevalmistamine ja kuidas seda piirata. Loomulikult ei ole me põhiseaduskomisjonis hullunud ega arva, et oleks põhjust ja otstarbekas jälgida volikogude komisjonide liikmete kõiki samme, mis nad teevad, ja seletuskirjas me selgitame, et see üksikakti ettevalmistamine tähendab arutelu nii komisjonis kui ka volikogu enda istungil.
Järgmine kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatus puudutab komisjoni esimeeste ja aseesimeeste valimist. On loogiline, et volikogu võib moodustada nii alalisi kui ka ajutisi komisjone. Nii nagu ka praegu, tuleb komisjoni esimees ja aseesimehed valida volikogu liikmete hulgast. Üks asi on seni üle riigi – küll õnneks väga üksikutel juhtudel – probleeme tekitanud, nüüd on selge sõnaga ettepanekuna kirjas, et igal volikogu liikmel on õigus kuuluda vähemalt ühte komisjoni. See puudutab nii üksiküritajaid, kes on valitud ilma valimisliidu või erakonna nimekirjas olemata, kui ka neid, kes on mõne valimiskollektiivi koosseisus volikogusse saanud. Teised komisjoni liikmed peale esimehe ja aseesimeeste kinnitab volikogu komisjoni esimehe esildusel, arvestades liikmete määramisel erakondade ja valimisliitude eelnevalt esitatud ettepanekuid. Loogiline on see, et tuleb tagada proportsionaalsus. Sellest tuleb ennekõike lähtuda. Samas kui erakond või valimisliit on aru saanud, et talle on kaks või siis neli kohta teatud komisjonis ette nähtud, ja esitab oma kandidaadid, siis komisjoni esimees peaks ka sellest ettepanekust lähtuma, mitte ütlema näiteks, et Jüri Adams mulle ei sobi, saatke Andres Herkel. Niimoodi me oleme enamasti siin Riigikogus kenasti üksteise ettepanekuid ju aktsepteerinud.
Üks muudatus puudutab komisjonide aseesimeeste ja esimeeste valimist. Kuidas siis käituda, kui on võrdselt hääli? Kõigepealt on selleks ette nähtud lisavoor. Kui lisavoor ka ei selgita esimeest või aseesimeest välja, siis on lahenduseks liisuheitmine. Ja veel üks täpsustus, mis puudutab komisjoni esimehe ja aseesimehe volituste lõppemist kas seoses umbusalduse avaldamisega või tagasiastumisega. Nüüd on selge sõnaga öeldud, et mõlemal juhul volikogu liikme volituste lõppemise või peatumise puhul valitakse uuesti nii komisjoni esimees kui ka aseesimees. Meil Rakveres on see läbi tehtud.
Järgmine punkt käsitleb revisjonikomisjoni liikmesust. Esimees ja aseesimees valitakse volikogu liikmete hulgast. Jällegi, kuidas siis valituks osututakse? See mehhanism on täpselt sama nagu teiste komisjoni liikmete puhul. Üks täpsustus puudutab olukorda, kus võimalik revisjonikomisjoni liige on valla või linna valitseva mõju all oleva äriühingu, sihtasutuse või mittetulundusühingu tegevjuht, juhataja või juhatuse liige. Meie ettepanekul on eelnõus kirja pandud, et samaaegselt neid ülesandeid täita ei tohi. Tuleb valida, kas suur südamesoov on olla revisjonikomisjoni esimees/aseesimees või jätkata näiteks kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all oleva äriühingu juhina. Algses eelnõus oli kirjas, et samasugune piirang peaks kehtima ka volikogu esimeeste ja aseesimeeste kohta, aga hilisemate arutelude käigus me leidsime, et need valitavad ametikohad siiski selle piirangu alla ei peaks minema. Oludes, kus enamik Eesti omavalitsusi on saanud suuremaks nii rahvaarvult kui ka volikogu liikmete arvult, on ehk võimalik mehitada revisjonikomisjonid selliste väärikate volikogude liikmetega, kes ei ole mõne valla või linna allasutuse juhid. Selle otsuse tegemiseks, kummas rollis jätkata, on aega kümme tööpäeva. Siis tuleb teada anda, mis valik langetati.
Nüüd ühest punktist, millele ka õiguskantsler on tähelepanu juhtinud. See puudutab vallavanema või linnapea või valitsuse liikme teenistuslähetusse saatmist. Me oleme välja käinud muudatuse, et see peaks toimuma volikogu kehtestatud tingimustel ja korras. Vallavanema või linnavalitsuse liikme lähetuskulud hüvitatakse avaliku teenistuse seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Oleme selle sätte jõustumiseks ette näinud ka ajavaru, et kohaliku omavalitsuse volikogud jõuaksid asjaomase lähetuste saatmise korra ette valmistada. Selleks on aega 2020. aasta 1. jaanuarini. Piirang, mis puudutab revisjonikomisjoni liikmena tegutsemist, rakenduks alates järgmistest kohaliku omavalitsuse volikogude valimistest. Kui praegu on selline olukord, et mõni koolijuht või, ma ei tea, valla kommunaalasutuse juht on revisjonikomisjoni esimees või liige, siis saab ta seda olla selle koosseisu lõpuni.
Nüüd, korruptsioonivastase seaduse muudatus. Kohalik omavalitsus, aga ka riigiasutus peab tagama, et tema nimel, ülesandel või järelevalve all ei täida teenistuses olles või lepingu alusel avalikku ülesannet ametiisik, kellel on karistatus tahtlikult toime pandud kutse- või ametiõiguste kuritarvitamise või ametikohustuste rikkumisega seotud kuriteo, samuti kelmuse, usalduse kuritarvitamise jms eest. See toimingukeeld kehtib juhtudel, kui tegu on vähemasti ühega loetletud asjaoludest.
Lõpetuseks kriminaalmenetluse seadustiku muutmisest. Sellest me oleme ka siin saalis rääkinud, mida teha olukorras, kus kohalik omavalitsus on kahju saanud, aga ei asu kahju välja nõudma. Teeme

ettepaneku muuta kriminaalmenetluse seadustikku niimoodi, et prokuratuuril oleks võimalus riigi või kohaliku omavalitsuse eest asjakohane tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõude avaldus esitada. Kirjas on ka punktid, kuidas prokuratuur saab selleks asjatundjaid kaasata.
Lühidalt ongi muudatused kõik. Seadus on mõeldud jõustuma üldises korras, välja arvatud need kaks punkti, millest ma rääkisin – üks puudutab revisjonikomisjoni ja teine lähetusse saatmise tingimuste ettevalmistamist. Põhiseaduskomisjon on konsensusega teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui nii peaks minema, siis tulla kokku uuesti 23. jaanuaril ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

11:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Enne küsimuste vooru algust tuletan meelde, et igal Riigikogu liikmel on võimalik esitada ettekandjale kuni kaks küsimust. Palun, Tarmo Kruusimäe!

11:05 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea aseesimees! Hea ettekandja! Tarmo Kruusimäe, Kristiine linnaosakogu liige. Tallinna linnas on ka linnaosakogud, mis ei ole küll selle eelnõu sisu. Aga kas see laieneks automaatselt ka linnaosakogudele? See ongi minu küsimus, sest nende roll on peaaegu et olematu. Nad on nõuandev organ, juhul kui linnal on seda nõu vaja. Minu teine küsimus on niisugune. Kui esimeest valitakse ja ka teises voorus ei tule tulemust, siis visatakse liisku. Kas ei võiks ka umbusalduse avaldamise puhul samamoodi jätta kõik fortuuna otsustada? Kui konkreetset ülekaalu ei ole, siis ehk kolmandas voorus fortuuna ütleb, mis saab.

11:06 Marko Pomerants
Kas mees langeb või ei lange.

11:06 Tarmo Kruusimäe
Jah, kui mõnel saadikul on võib-olla hea ja paremaga meel leplikuks tehtud, siis fortuunat ei ole võimalik petta.

11:06 Marko Pomerants
Selge. Teie olete siis see Tarmo Kruusimäe, kes ei ole Toomas Kruusimägi. Kas ma saan õigesti aru? Selge. Ma ei tea, kuidas te hindate, mitu küsimust kolleeg Kruusimäel oli. Mõned tal ikka olid. Aga esimeses küsimuses peitus ka vastus: tõepoolest, lähtudes linnaosakogu töö sisust, ei laiene see seadus temale. Ja me isegi ei kaalunud varianti, et umbusalduse avaldamise korral võiks otsus selguda kuidagi liisuga.

11:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Juhataja lähtub sellest, et küsimuse esitamiseks on aega üks minut. Ma usun, et Riigikogu rekord küündib viie tegeliku küsimuseni. Andres Herkel.

11:07 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud härra Pomerants! Need asjad, mida siin lahendada püütakse, kajastuvad ka konkreetsetes halbades praktikates eri omavalitsustes. Äkki te oskate kommenteerida sedagi, kuhu need jõudnud on? Kas komisjon on menetluse käigus ka konkreetseid juhtumeid analüüsinud või on see menetlus viinud lihtsalt parema kultuurini? Prokuratuuri õigust kahjusid välja nõuda illustreerib hästi Kohtla-Järve volikogu näide. Kui jutt on volikogu liikme õigusest kuuluda vähemalt ühte komisjoni, siis selle õiguse piiramise kohta saab tuua näite Narvast. Kahetsusväärselt oli ka Viimsis üks selline juhtum. Selle kohta, et opositsiooni osalemisele revisjonikomisjonis on tahetud piiri panna, neid inimesi pole sinna lastud, on minu teada näide tuua Narvast ja Kohtla-Järvelt. Kui palju komisjon on konkreetseid näiteid analüüsinud ja kas me seadusaktidega suudame muuta poliitilist kultuuri?

11:08 Marko Pomerants
Aitüma! Eks linnade-valdade päevadel varsti tuleb ka arutelu, mis selle kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega peale hakata. Aga tegelikult on kurb, et me peame üksikjuhtumeid kinni toppima

mingisuguse täiendava lõike või punktiga. Normaalsetes oludes peaks kohalik omavalitsus suutma oma elu viisakalt korraldada ilma selleta, et paljude jaoks iseenesestmõistetavad asjad on seaduses reguleeritud. Me eraldi selle praktika analüüsiga komisjonis ei tegelenud. Mis puudutab nõude esitamist ja seda, kui kohalik omavalitsus seda ei tee, siis see on ajaloost teada, et näite saab tõesti tuua Kohtla-Järvelt. Samas tahan öelda, et üksikjuhtumeid on teada ka Kagu-Eestist, mitte ainult Ida-Virumaalt. Omavalitsuste volikogud võivad käituda väga erinevalt kogu Eesti territooriumil, olgu tegu NUTS 1 või NUTS 2 tasandiga.

11:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

11:09 Raivo Põldaru
Aitäh, härra aseesimees! Hea ettekandja! Kas komisjonis oli ka mõttearendusi revisjonikomisjoni juhi valimisest? Häälteenamus tavaliselt tagab ju võimuliidu tahte ja esimeheks võib sattuda võimuliidu esindaja. Kas see on ükskõik? Tavaliselt on ikka kombeks, et see koht on opositsiooni käes. Ja mis puutub üldse revisjonikomisjoni koosseisu, siis kui see kujuneb proportsionaalsuse põhimõttel, siis teadagi, kelle esindajaid rohkem on. Kas revisjonikomisjon oli teil kuidagi eraldi jutuks või ei olnud?

11:10 Marko Pomerants
Aitüma! Mulle ei meenu, et me selle teemaga eraldi oleks tegelenud. Tõepoolest, loogiline ja hea tava peaks olema, et see koht kuulub opositsioonile. Mina olen üle aasta, varsti poolteist aastat praktiseerinud Rakvere Linnavolikogus ja võin öelda, et meil juhtus selline asi, et opositsiooni esindaja, kes väga soovis saada revisjonikomisjoni esimeheks, hääletusel toetust ei saanud. Küll aga sai üks teine opositsiooni esindaja. Nende vahel oli võimalik valida ja sellest põhimõttest tulekski lähtuda. Võib-olla peaks selle ka seaduses ette kirjutama, aga tundub ikkagi tobe – ütlen seda omavahel – sätestada kohaliku omavalitsuse kõiki samme. Me ju räägime väga lugupeetud institutsioonist.

11:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Helmut Hallemaa.

11:10 Helmut Hallemaa
Aitäh, eesistuja! Hea kolleeg komisjoni esimehena ja ettekandjana! Mu küsimus tuleb kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse sellise muutmise kohta, et uues tekstis on kirjas: "Volikogu liige ei tohi osa võtta volikogu sellise üksikakti ettevalmistamisest, arutamisest ja otsustamisest, mille suhtes talle laieneb toimingupiirang korruptsioonivastases seaduses sätestatu kohaselt." Ma küsisin sama asja ka komisjonis. Minu seisukoht on, et see "ettevalmistamine" peaks olema selgemalt defineeritud. Sa komisjonis vastasid sellele ja võib-olla vastad ka siin. Kas me ei peaks selle asjaga edasi tegelema? Praegu on formuleering väga ebamäärane. Ja teiseks: ka õiguskantsler on toetanud seisukohta, et nende toimingupiirangute järgimist võiks omavalitsustes keegi jälgida ja kui vaja, volikogu liikmetele ka nõu anda.

11:11 Marko Pomerants
Aitüma! Mis puudutab seda esimest punkti, siis ega mul miskit lisada ei ole. Ma kordan lihtsalt üle, mida ma siit puldist juba olen öelnud. Selle ettevalmistamise all me peame silmas osalemist komisjoni töös. Selle täpsem reguleerimine oleks iseenese petmine, selleks ei ole mingisugust head lahendust pakkuda. Aga kõik kokku ongi see, kuhu me koostöö käigus jõudsime. Kui tulevikus tuleb mingeid häid mõtteid, siis mõtleme edasi, aga paremat mul praegu pakkuda ei ole.

11:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale. Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised eelnõu sätete aruteluks. Palun, Hanno Pevkur!

11:12 Hanno Pevkur

Head kolleegid! Selle eelnõu mõte on väga selge. Need jamad, mis omavalitsuste praktikas on ilmnenud, tuleb parlamendisaalil kuidagi lahendada. Tegelikult ei tahaks ju seda teha. Tahaks eeldada, et omavalitsustes toimuv allub kainele ja tervele mõistusele ja et omavalitsustes toimuv on nende endi reguleeritud. Ma olen kindlalt seda meelt, et omavalitsused peaksid olema rohkem iseseisvad, neil peaks olema võimalus oma elu ise paremini ja selgemini korraldada. Aga kahjuks jõuavad siia saali ja ka avalikkuse teadvusse juhtumid, kus omavalitsuse elu korraldamisel kas ei ole lähtutud demokraatlikest põhimõtetest või on lausa õigusvastaselt jäetud mingisugune tegu tegemata või, vastupidi, on tehtud mingisugune tegu õigusvastaselt. Ilmekamad näited tõepoolest on need, kus omavalitsus on mingisuguse teo pärast kahju kandnud, aga jätnud selle kahju sisse nõudmata.
Selleteemalise eelnõu andis Reformierakond juba 7. detsembril 2017 parlamendisaali menetlusse. Kuna tegemist oli kriminaalmenetluse muutmisega, siis potsatas see õiguskomisjoni lauale, aga pärast esimest lugemist pisteti komisjoni esimehe Jaanus Karilaidi tarmukal eestvedamisel sügavale sahtlisse. Probleem ei ole aga kusagile kadunud. Seda näitab ka põhiseaduskomisjonis arutlusel olev ja meie ees teisel lugemisel olev eelnõu, millesse me sama ettepaneku peaaegu identses sõnastuses lisasime. Probleem seisneb selles, et kui omavalitsused kannavad kahju, aga omavalitsust juhivad inimesed, kes on kahju tekitajaga kuidagi sõbralikes suhetes, siis on nende arvates täitsa mõistlik jätta see kahju sisse nõudmata. See ei puuduta ainult Kohtla-Järvet, see puudutab kindlasti ka teisi omavalitsusi, kus selliseid juhtumeid võib olla. Olgu näiteks toodud pealinnas Keskerakonna tehtud reklaamikampaania Tallinna linna raha eest või mõned muud juhtumid. Ei tohiks olla nii, et omavalitsus teeb ühele parteile reklaami, omavalitsus kannab seeläbi kahju, mis on ka kohtumenetluses tuvastatud, ja siis ütleb omavalitsus, et las see kahju olla, ega see nüüd nii suur ka ei ole.
Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tegemist on maksumaksja raha kuritarvitamisega. Ja kui tegemist on maksumaksja raha kuritarvitamisega, siis tuleb see raha kahju tekitajalt välja nõuda. Signaal, mille me täna siit välja saadame, ei ole ainult Kohtla-Järve linnale. See on ka Tallinna linnale ja kõikidele teistele omavalitsustele. Kui kuritarvitatakse avalikke vahendeid, maksumaksja vahendeid, siis riigi õigussüsteem peab toimima ja need vajadusel välja nõudma.
Teised muudatused, mis puudutavad omavalitsuse töö sisulist korraldust, õigust osaleda komisjonide töös ja kohustust ennast teatud küsimuste arutelult taandada – need asjad võib ju seadusse kirja panna, aga tegelikult võiks lähtuda tervest mõistusest. Terve mõistus võiks öelda, et see kuulub demokraatia juurde, et me lubame ka opositsiooni esindajad komisjonidesse ja kui kellelgi on mingi puutumus mõne üksikaktiga, näiteks kui tegu on raha andmisega tolle inimese MTÜ-le, siis ta taandab ennast sellest otsusest. Need on tegelikult elementaarsed reeglid, aga Eesti õiguspraktikast ja omavalitsuste käitumisest on selgunud, et neid nii iseenesestmõistetavaks ei peetagi. Nii et need kaks sätet on pigem hariva iseloomuga.
Aga mis puudutab kuritegelikult kasutatud raha väljanõudmist ja vajaduse korral selle õiguse andmist prokuratuurile, kui omavalitsus seda ise ei tee, siis on vaja anda selge signaal kõikidele omavalitsejatele: head omavalitsejad, maksumaksja raha kasutamine peab olema aus, läbipaistev ja mittekorruptiivne. Aitäh!

11:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Adams.

11:18 Jüri Adams
Aitäh, härra istungi juhataja! Ma palun kohe lisaaega!

11:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

11:18 Jüri Adams
Lugupeetud rahvaesindajad! Ma tahan peatuda selle eelnõuga seotud kõige olulisematel teemadel. Neid on terve rida ja nad on üsna tähelepanuväärsed. Alustan ühe üldise märkusega. Nimelt, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, mida me oleme harjunud kutsuma lühendiga KOKS, on üsna ebatavalise saatusega seadus. Nimelt, see võeti vastu 1993. aasta suvel ja jõustus kohe Riigi Teatajas avaldamisel. Pärast seda on seda muudetud vähemalt 90 korda. Seega vähemalt kolm korda igal aastal

on seda seadust mingil põhjusel muudetud.
Seadus ise on kindlasti tähelepanuväärne ka selle poolest, et ühtegi teist nii segast ja nii raskesti loetavat seadust Eesti riigis vist ei ole. Tõsi on see, et mitte ükski valitsus, ükski justiitsminister ei ole saanud hakkama sellega, et oleks käivitanud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse uue teksti loomise. See aga on lausa karjuv häda, mida järgmistele Riigikogudele ja valitsustele tuleb meelde tuletada, sest see hakkab juba omandama, ma ütleksin, kroonilise vaimuhaiguse vorme.
See eelnõu aga on väga ebatavaline eelnõu. Riigikogu praeguses koosseisus on sedasorti eelnõusid väga vähe olnud. Viimase nelja aasta jooksul on meil olnud mõned rahvasaadikute kirjutatud täispikad eelnõud ja mõningad ka komisjonides valminud eelnõud, mille koostamiseks on tehtud suurt sisulist tööd. See on kahtlemata üks nendest. See ei ole sündinud nagu tavaline eelnõu Vabariigi Valitsuse algatusel, vaid see algatus tuli õiguskantsleri ametkonnast. Kui ma ei eksi, siis 2016. aastal laekus üks sellesisuline õiguskantsleri allkirjaga kiri, mis selle eelnõu loomise käivitas. Pean kõigile teile ütlema ja ka stenogrammi huvides teada andma, et minu hinnangul on selle eelnõu tegelik autor Kristo Varend, kes istub praegu saali tagumises vasakus nurgas. Tema on see mees, kes sisuliselt on selle töö ära teinud. Muidugi tal on olnud ka abilisi – ta ise ütles mulle, et abilisi oli nii Justiitsministeeriumist kui Rahandusministeeriumist kui ka mujalt –, aga tuleb tunnustada tema suurt tööd.
Selles eelnõus on praegu kolm teemat. Neist võib-olla kõige lihtsam on see, et viimaste kohalike omavalitsuste valimiste järel oli Eestis hulganisti segadusi volikogude komisjonide moodustamisega. Härra Pomerants juhtis nendele asjadele tähelepanu. Eelnõus on tehtud katse neid puudujääke seaduse tekstis kõrvaldada, et nende asjade kordumist ära hoida. Loodetavasti see annab positiivse tulemuse ja loodetavasti kunagi enam ei juhtu niimoodi, et kohtusse pöördunud volikogu liikmed saavad kohtust vastuse, et vabandust, meie õigust ei mõista, see on kohaliku omavalitsuse sisemise töökorralduse küsimus, kas teid lastakse komisjoni tööle või ei lasta või teid aetakse hoopis minema. See on kõige lihtsam ja kõige praktilisem osa eelnõust.
Üks osa eelnõust puudutab teemat, mille tõstatas õiguskantsleri kiri. Õiguskantslerite algatused ei ole ju kunagi nende enda välja mõeldud algatused. Tavaliselt on nende taga summeeruvalt inimeste saadetud kirjad, kus nad juhivad tähelepanu ühtedele või teistele nähtustele ühiskonnas ja riigis, mida nad ei toeta. Kohalike omavalitsustega seotud mitmesugused korruptsioonijuhtumid ja korruptsioonikahtlused on olnud nii massilised, et on peetud vajalikuks teha üks põhimõtteline ja väga oluline algatus. See seisneb ettepanekus anda prokuratuurile üks lisaülesanne. Nimelt: juhul kui on korruptsiooniga tekitatud omavalitsusele kahju või on tegu ebaseadusliku tuluga, siis kui kahjunõuet ei esita kohaliku omavalitsuse üksus ise, siis peab seda tegema prokuratuur. Minu arvates see on väga positiivne samm. Kui ma ei eksi, siis samasugune kord oli Eestis enne sõda ja on praegu väga paljudes teistes riikides. Pärast Eesti taasiseseisvumist käivitatud prokuratuuri töö ümberkorralduste ajal jäeti üldjärelevalve kohustus ära ja prokuratuur keskendus ainult kriminaalmenetlusele. Kui on vaja olnud kahju välja nõuda, siis Eestis on mitukümmend aastat olnud selline praktika, et asutus, kelle arvelt on midagi pihta pandud, palkab hirmkalli advokaadibüroo ja esitab tsiviilhagi süüdlase või võlglase vastu. Ja vahel võidab, vahel kaotab. See ei ole mõistlik. Prokuratuur on oma praeguste ülesannetega hästi hakkama saanud ja loodetavasti saab hakkama ka sellega.
Viimasena räägin korruptsiooni ennetamise probleemidest. Need on eriti tõsised sellepärast, et haldusreformi käigus varises senine järelevalvesüsteem täielikult kokku. Praeguse järelevalve puhul on juriidiliste küsimustega tegemiseks Justiitsministeeriumis üks palgaline töötaja, kes kindlasti ei suuda midagi ära teha.
Milline on üldhinnang eelnõule? Halvemaks selle saamine seaduseks tõenäoliselt midagi ei tee. Kas mingi osa sellest hakkab töötama, ei oska praegu hinnata. Probleem ei ole mitte seaduse tekstis, vaid selles, kas tuleb tegelikke rakendusmehhanisme taha ja kas leitakse need tegelikud rakendajad. Aitäh tähelepanu eest!

11:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 754 kohta on esitatud neli muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Kõik muudatused on esitanud põhiseaduskomisjon ja otsus on ühene: arvestada kõiki täielikult. Vaatame need siiski ükshaaval läbi. Esimene muudatusettepanek, teine, kolmas, neljas. Nagu öeldud, kõik on põhiseaduskomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada neid täielikult. Seega on eelnõu 574 muudatusettepanekud läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

3. 11:27 Sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) esimene lugemine

11:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolmas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu 780 esimene lugemine. Palun ettekandjaks majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni!

11:27 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Ma tutvustan teile sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu on algatatud vajadusest täpsustada riigisiseses õiguses Euroopa Liidu õiguses kehtestatud nõudeid. Eelnõu kohaselt kehtestatakse ainult need normid, mille puhul Euroopa Liidu määruses on riigile seatud sõnaselge kohustus norm üle võtta. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 2017/352, millega luuakse sadamateenuse osutamise raamistik ja sadamate finantsläbipaistvuse ühised normid, jõustub 24. märtsil 2019. aastal ja see on otsekohalduv. Määrus kohaldub ainult üleeuroopalisse transpordivõrku ehk TEN-T võrku kuuluvatele sadamatele. Eestis peavad määrust rakendama neli sadamaettevõtjat ja neile kuuluvad kümme sadamat. Need kümme on Tallinna Vanasadam, Paldiski Lõunasadam ja Muuga, Paljassaare, Rohuküla, Heltermaa, Kuivastu, Virtsu, Pärnu ja Sillamäe sadam.
Määruse 2017/352 eesmärk on tagada, et turuosalistel on võimalus avatud konkurentsis sadamateenuseid osutada. Seeläbi pakutakse Euroopa Liidu sadamates kõrgetasemelisi sadamateenuseid. Samuti on määruse eesmärk muuta sadamate avalike vahendite kasutamine läbipaistvamaks, vältimaks turumoonutusi ja ebavõrdset konkurentsi.
Eesti sadamates pakutavate teenuste turg on juba avatud ning konkurentsialaseid probleeme on selles valdkonnas väga vähe. Konkurentsiamet on ka seni menetlenud sadamateenuseid puudutanud kaebusi. Perioodil 2001–2018 on kokku menetletud 11 sellist kaebust. Oluline on tähele panna, et neist 11-st on ainult kaks kaebust esitatud viimasel kümnel aastal.
Sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt kehtestatakse TEN-T võrgustikku kuuluvate sadamate pidajatele konsulteerimise kohustus. Määruse kohaselt peavad sadamapidajad vastavalt riigisisesele õigusele konsulteerima oma kasutajate ja sidusrühmadega. Mitmes määruses 2017/352 märgitud valdkonnas – näiteks keskkonnaküsimused, ruumiline planeerimine, töötervishoid ja -ohutus – kehtivad riigisisesed normid ning kaasamine ja koostöö on juba ette nähtud teiste seadustega. Riigisisest konsulteerimise kohustust ei ole aga kehtestatud valdkondades, mis hõlmavad sadamateenuste koordineerimist sadamaalal, meetmeid sisemaaga ühenduste parandamiseks, sadamate halduskorra tõhustamiseks ja lihtsustamiseks. Seetõttu kehtestatakse eelnõu kohaselt sadamapidaja üldine kohustus konsulteerida oma kasutajate ja sidusgruppidega määruses 2017/352 toodud valdkondades ja teha seda vähemalt ühel korral aastas. Sadamapidaja valib konsulteerimise viisi ja vormi aga ise. Eesti sadamad konsulteerivad juba praegu oma kasutajatega, seetõttu norm täiendavat halduskoormust ei tekita.
Määruse 2017/352 kohaldamisest tulenevate kaebuste lahendajaks nimetatakse Konkurentsiamet ning kehtestatakse kaebuste lahendamise kord. Oluline on ka tähele panna, et Konkurentsiamet ei teosta määruse 2017/352 täitmise üle riiklikku järelevalvet, vaid tal on pädevus menetleda määruse rikkumise korral esitatud kaebusi. Konkurentsiamet menetleb analoogilisi kaebusi ka raudteeseaduse ning lennundusseaduse alusel. Eelnõu eesmärk on kehtestada Konkurentsiameti menetlus sarnaselt nagu raudteeseaduse muutmise eelnõus, mis käsitleb samalaadsete kaebuste menetlemist. Oluline on seejuures, et turuosaline saab ka praegu konkurentsiseaduse alusel kaebusega Konkurentsiameti poole pöörduda.
Head Riigikogu liikmed, ma palun teie toetust sellele eelnõule! Aitäh!

11:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Enne küsimuste vooru algust tuletan meelde, et tänasele kahele ettekandjale on teil võimalik esitada kokku kuni kaks küsimust. Peeter Ernits.

11:31 Peeter Ernits

Hea juhataja ja minister! Selle eelnõu kohta on kaheksa märkust sadamate liidult ja nende sisu võib kokku võtta seisukohaga, et puudub igasugune vajadus lisada sadamaseadusesse täiendavaid üldsõnalisi lisasätteid. Samas teie ministeerium ütleb, et kuna sadamaseaduses konsulteerimise normi pole, siis tuleb see sinna lisada. Aega siin pikalt rääkida ei ole, aga sadamate liit on seletanud põhjalikult mitmesuguseid asju, käsitledes näiteks tasusid ja sadama eeskirja, mis on huvitatud isikutele alati kättesaadav. Nüüd nõutakse sätet, et seda tuleks avalikult tutvustada vähemalt üks kord aastas, kuna Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nõuab seda. Meie püüame seda vägisi oma seadusse lisada. Kas see tundub ikka mõttekas või on tegu lihtsalt lömitamisega Brüsseli ees? Asjatundjad ütlevad, et kõik vajalik on seaduses juba olemas.

11:32 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Ma tänan küsimuse eest! Euroopa Liidu määrus näeb ette konsulteerimise mitmetes küsimustes. Kui tegu on teatud küsimustega, siis oleme vastava nõude eriseadusesse kirja pannud. Ma juba enne nimetasin, et eraldi seaduses on kirjas, kuidas keskkonnanõudeid peab täitma ja selles küsimuses konsulteerima. Sama võib öelda töötervishoiu kohta. Ja nüüd me tõepoolest paneme seadusse kirja kohustuse, mida väidetavasti TEN-T sadamad juba täidavad. Nad küll nagunii sidusrühmadega konsulteerivad, aga olgu see siis ka seaduses kirjas. Edaspidi see ei ole ainult väljakujunenud tava, vaid seaduses ettenähtud kord, et sadamapidaja oma sidusrühmadega konsulteerib.

11:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

11:33 Raivo Põldaru
Aitäh, härra aseesimees! Hea minister! Tundub, et Eestis on kõik need asjad hästi toiminud. Miks ikkagi selline määrus on sündinud? Kas muu Euroopa on maha jäänud, kas mujal ei käi asjad nii, et nüüd selline määrus välja anti? Meil vist on asjad korras, nagu ma kuulsin.

11:33 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Julgen kinnitada, et teil on õigus: Eesti sadamates on asjad korras. See määrus oli arutelul aastal 2013, kui Eesti valitsus oma seisukohad kujundas. Uue normi vajadus kerkis esile eelkõige seetõttu, et Euroopas on suuri mereriike, kus sadamate asjaajamine on suletud ja teenusepakkujatel ei ole võimalik isegi oma teenuseid pakkuma pääseda. Määrus peab tagama ka nende riikide sadamates läbipaistvama asjaajamise ja tõenäoliselt toob tulevikus kaasa üldse avatumad otsustamisprotsessid nendes riikides. Aga Eestis on sadamate teenuste avatus hea äritava, olgu tegu riigile kuuluvate või eraomanikule kuuluvate sadamatega.

11:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus.

11:34 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Teie eelmine vastus ei rahuldanud mind. Võtame sadamateenuste hinna kujundamise, mille kohta on üks kaheksast sadamate liidu märkusest. Või teine teema: sadama halduskorraldus, mida korraldab sadama kapten. Need kaks asja meil toimivad, kõik on avalik, nagu nõuab see Brüsseli määrus, mille norme me üritame püüdlikult üle võtta. Nagu ma aru saan, näiteks Itaalias või kusagil Euroopa Liidu äärealadel on teistmoodi. Ma küsin: miks me peame sellise lollusega tegelema, kui meil asjad niigi toimivad? Kas me lihtsalt püüame Brüsselile meele järgi olla ja võtame seaduse vastu samal päeval, kui see määrus jõustub? Enamikul puhkudel tegelikult protsess venib kuid või aastaid. Miks seda kõike ikkagi Eestile vaja on?

11:36 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Miks meil otsuste vastuvõtmine ei veni kuid või aastaid? Sellepärast, et me oleme selle tõhusalt sidusrühmadega läbi rääkinud ega ole võtnud eesmärgiks seadusloomega tahtlikult venitada. See on vahest korrektne vastus. Nüüd küsimus, kuidas sadamapidajad teiste osapooltega läbi räägivad. Seni on

olnud nii, et kui mõnele osapoolele on tundunud, et asjaajamine ei ole korrektne, siis on olnud võimalik konkurentsiseadusest tulenevalt kaebus esitada Konkurentsiametile. Nüüd saab see kirjutatud ka otseselt sadamaseadusse.

11:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Majanduskomisjoni liige Jaanus Marrandi teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande.

11:37 Jaanus Marrandi
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu, mida lugupeetud minister just tutvustas, oli esimesel korral majanduskomisjoni istungi päevakorras 18. detsembril ja ka eile, 14. jaanuaril. 18. detsembril otsustati üksnes see, et eelnõu tuuakse siia saali tänaseks. Ülejäänud protseduurilised ettepanekud ja ka eelnõu sisu tutvustamine langesid eilsele kuupäevale, mil majanduskomisjoni istungile olid kutsustud ka majandus- ja taristuminister Kadri Simson, tema nõunik Peeter Kadarik ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi merendustalituse nõunik Aigi Kasvand.
Eelnõu sisu kohta mul rohkem tähelepanekuid ei ole, kuna minister andis küsijaile väga põhjalikud vastused. Küll aga edastan mõned küsimused, mis tekkisid komisjoni liikmetel meie istungil. Komisjoni aseesimees Toomas Kivimägi tundis huvi, millised võimalused on vedajatel tariife või sadamatasusid üldse vaidlustada. Lugupeetud minister vastas, et eelnõu kohaselt antakse võimalus vaidlustada tariifid Konkurentsiametis. Kolleeg Arto Aas tundis huvi, mille kohta on olnud mainitud kaks kaebust, mis päris pika aja jooksul üldse esitatud on. Ta tahtis teada, milliste sadamatega olid need seotud. Aigi Kasvand vastas, et vaidluse algatas üks ettevõtja Tallinna Vanasadamas seoses püüdega turule pääseda, et osutada sadamateenust. Konkurentsiamet on mõlemad vaidlused lahendanud. Kolleeg Tarmo Kruusimäe uuris, kas kõnealuse eelnõu kohaselt oleks võimalik anda täiendavaid kohustusi ka väikesadamatele, et võimaldada neid eri- või hädaolukorras kasutada. Proua minister selgitas, et hädaolukorras on sellekohase seadusega juba tagatud võimalus ka väikesadamate ressursse kasutada. Kolleeg Peeter Ernits palus täiendavalt selgitada vastust eelnõu seletuskirja kooskõlastustabelis esitatud Eesti Sadamate Liidu märkusele, mille kohaselt arvestab meie riigi seadustik Euroopa Liidu määruse nõudeid niigi piisavalt. Aigi Kasvand selgitas, et majandus- ja kommunikatsiooniminister nõustub sellega, et näiteks keskkonna-, töötervishoiu- ning ruumilise planeerimise küsimustes on riigisiseste seadustega juba ette nähtud kaasamine ja koostöö sidusrühmade ja partneritega, küll aga ei ole riigisiseselt kehtestatud sadamapidajate konsulteerimiskohustusi, mis puudutavad sadamaalal sadamateenuste koordineerimist, sisemaaga ühenduste parandamise meetmeid ning sadama halduskorra tõhusust. Määrus seab sadamapidajale kohustuse konsulteerida oma arengukava koostamisel kõigi partnerite ja sidusrühmadega ning seetõttu on seaduseelnõus ette nähtud kõnealuse kolme valdkonna jaoks vajalik norm. Seejuures saab sadamapidaja ise valida konsultatsiooni vormi. Kuulanud ära nii eelnõu selgitused kui ka vastused esitatud küsimustele, tegi majanduskomisjon otsused. Kõigepealt langetati otsus esimene lugemine lõpetada. Selle poolt olid konsensusega kõik istungil viibinud komisjoni liikmed. Teiseks tehti ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks viis tööpäeva, s.o 22. jaanuar kell 17. Ka see otsus oli konsensuslik. Tänan tähelepanu eest!

11:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised seaduseelnõu üldpõhimõtete aruteluks. Kuna tegemist on esimese lugemisega, siis sõna saavad fraktsioonide esindajad. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 780 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 22. jaanuari kell 17. Tänane istung on lõppenud. Head tööpäeva jätku! Siin saalis kohtume homme kell 13.

Istungi lõpp kell 11.41.